

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egyes évre . . . . . 10 1/2 — kr.
Félévre . . . . . 5 — " —
Negyedévre . . . . . 2 1/2 — " —
Egy órára . . . . . 1 — " —
Egyes szám ára 4 kr.

Felelős szerkesztő: KOHÁNYI GYULA
Főmunkatárs: IQ. MÓRICZ PÁL.
Kiadók: HOFFMANN és KRONOVITZ.

Hirdetési díj:

1000 szavas hasznos petit sorost 5 kr. Nagyobb terjedelmű s több soros hirdetésnek akit szerint jutányos arány vetettek fel. Helyes díj minden külön bejegyzésért 30 kr.

Az osztrák zürzavar és a perszonál unio.

Debreczen, okt. 28.

(k.) Az osztrák állapotok mind jobban és jobban bonyolódnak s a lapok a magyar kormány félhivatalosainak czáfolatai daczára mind erősebben és erősebben hangoztatják a kérdést: mi lesz akkor, ha Ausztriában nem lehet alkotmányosan megállapítani a közösügyi költségeket? Sőt ellenkezőleg a miniszterelnök tegnapielőtt a főrendiház bizottságában kijelentette, hogy kell, miszerint a pragmatika szankción (1723. I. II. és III. tcz.) alapuló kapcsolat és az 1867. XII. törvényekben megjelölt közös ügyek, bármi változás álljon is be, mindenkörülm ények között fenntartassanak s kell (viszont) az is, hogy a velünk a pragmatika szankción alapján elválaszthatatlanul kapcsolatban levő országok alkotmányos és kormányzati viszonyai gondoskodás tárgyát képezék és ha mégis Ausztriában az alkotmányos élet egyelőre fennakadást szenvedne, ugy ez esetben is a kormány az 1867. XII. tczikben lefektetett irányítások és elvek szem előtt tartásával, kötelességét teljesíteni fogja a dolgok előkészítésére, Magyarország érdekeinek megvédése tekintetében, szem előtt tartva az ama törvényben elvállalt kötelezettségeket és figyelemmel az abban biztosított jogokra.

Emez eljárási módozatokat az 1867. XII. tcz. 68. §-a állapítja meg.

Aki azt állítja, hogy magyarul tud, mindamellett, hogy ugyanezt Bánffyól nehezen lehet állítani, kénytelen elismerni, hogy — Bánffy s iluásban ugyan — de kétségtelenül be van jelentve ebben a nyilatkozatban az alkotmányrevízió, azaz a kiegyezési törvény 25 §-ának olyan módoztatása, a mely fenn fogja tartani a törvény többi rendelkezéseit arra az esetre is, ha Ausztriában az alkotmányos élet egyelőre fennakadást szenvedne. Ez az, a mivel foglalkozni kívánunk.

A magyar törvényhozás azelőtt 30 esztendővel eljátszotta ugyan — akkor ugy látszott hosszú időre — Magyarország teljes állami függetlenségét s megcsinálta azt a szerencsétlen házastársi birói egyezséget, a melylyel kiadta kezéből ferji jogainak igen de igen nagy részét, mindamellett nem vakult el annyira, hogy ezt örök időkre és csakis házastársa beleegyezésével, megváltoztathatónak kötötte volna, hanem beletette azt a fenntartást, a melyet a házassági szerződésnek így fejsznek ki: valameddig házassági hűségében megmarad, azaz kimondta, hogy az 1867. XII. tczikben foglalt megállapodások Magyarországra nézve csakis alkotmányos Ausztriával szemben kötelezők s amint Ausztriában bármi okból megszűnik az alkotmányos-

ság, az 1867. XII. tcz. Magyarországon elveszti hatályát s eo ipso életbelép a perszonál unio.

Bánffy Dezső és összevásárolt többsége most ezt a jogát akarják elvenni a magyar nemzetnek. Annnyira szerelmesek abba a szerencsétlen rendszerbe, amelyet a 67-es kiegyezés teremtett Magyarországon, hogy még a 10 évenként új alkutárgyat képező s az idén lejáró jelenleg közös ügyek, t. i. a bank, vám és kereskedelmi szövetség stb. önállóan szervezésére is kijelentette Bánffy, hogy Isten óvjon tőle, pedig ezek az országunk valóságos és számokban kifejezett kárára vannak.

Azonban az események kérlelhetetlenül hajlják a mi államférfiainkat, hogy ha akaratauk ellenére is, de megcsinálják a perszonát uniót. Tegnapelőtt, ugyanakkor, mikor Bánffy a magyar főrendiházban fenti kijelentését tette, az osztrák Reichsrathban Lueger megkérdezte Badenit, mit szándékozik tenni, ha Ausztriában a kiegyezési provizoriumot nem lehetne alkotmányosan elintézni? Ime tehát ott komolyan számít rá az ellenzők, hogy keresztül tudja ezt vinni; de ha ez keresztülmegy azaz Ausztriában megszűnik az alkotmányosság, megszűnnek a közös ügyek is!

A magyar kormány körében is érzik ennek a kérdésnek fontos politikai hátterét, mert ime már kapacitálni

A „DEBRECZEN” TÁRCZAJA.

Az árva.

— A Debreczen tárczája. —
Irta: Móra István.

Ez pedig megint olyan együgyű történet, akkorka szerelm benne, asszonyom, mint az ujjam. Akár letegye azon olvasatlan. Sőt sietek kijelenteni, hogy a fölül nevezett árva egy kis bodorszőrű, fekete szemű, valóságos négy lábú, hosszufülű számár, a k. imé, a hogy észreveszi az ucaajtó csapódását, a hogy idegen hangot neszel, ott terem az ambituson mindjárt és kérdzkedik be.

Ha aztán idején orron nem üti a söptőgető kis mindenés lány, akkor felreteszi az illendőséget s bemegyén egy, engedelem nélkül. Nagy tökéletességgel ki tudja az ajtót is nyitni.

Ha meg, mondom, a kis mindenés lány orron üti, — (nem olyan ütés az, hogy fajjon) — akkor elkerül az ablak alá, föl tartja a fejét, föl annak az alsó fiókjaig, ugy hallgatózik, ugy fülel.

Még el nem igazítja egy siróforma, szeljed szó:

— Eredj, Csicsa, eredj, nem ér az már semmit.

Akkor a kis bodorszőrű, fekete árva levágja fejét a két első laba köze, aztán rug

egy nagyot a vilgba. Bele a semmibe. Az a lemondása.

Estefelé néha mester uram, mesterné asszonyom kiül az udvarra, ki az eperfa alá. Csicsa odafekszik a labuk elé, mint valami kezes ebállat. Ott el is alszik. És röhög álmában.

Ilyenkor összenéz a két öreg:

— Hallod?

— Hallom. Álmodik megint . . .

Mire mind a ketjük szeme könnyelábbad, s hogy elpalástolja mind a kettő, fölkelnek, dolguk akad mind a ketjüknek hamarost. Mester uram avval köti el magát,

— Nézd mán, na nézd, megint gyerekek zsinatolnak a kert tövén.

Asszonyom megint bent felejtette a kötetit, azért szalad be! Megis csak hamarabb elál a könnyhullásuk, mintha összeborulnának mintha vigasztalnék egymást.

Csicsa, te meg csak álmodj, te bolond te bodorszőrű fekete számár, te, — ott az eperfa hűvösében.

A te két kis gazdáról . . .

Volt nekik két fiuk. Az egyik apja nevére János — a másiknak olyan ha akarom fia, ha akarom lány-neve volt: Viktor. Sokat is csufoltak vele.

János feül ugy végeztek' hogy hadd legyen az is csak tanító.

— Varnyunak: varnyu a fia.

Viktort papnak szántak.

— Istennek szolgál, emberrel teszen jót. Mikor mester uramnak egy ojtovánkaja megfogant, mikor méhkassa eresztett avval volt mindég.

— Ha én nem érem a termésit, megéri János. Ha nekem nem mézől mézől a fiamnak.

Mikor asszonyom mi-ére meát, hétköznap is föl adta Viktorra az ünneplőt, magával vitte tizszer addig, míg Janost el lehetett csalni egyszer is. (Akkor is felszökött mindég az orgonához. Simogatta, becézte)

— Nézd, aranyom, az isten barányát . . . No most ne nézd; most hajolj le. Ime, az isten baránya, ki elveszi a világ büneit . . .

A mise legszentebb részén, a mikor csak a szívek beszélnek, azt imádkozta a szívével:

— Segítsd az én édes gyermekemet szolgálathozam.

A gyerek olyan soká, olyan sokszor el-tünődött a fölöt; miért hogy ilyenkor jobban szorítja kis kezét az anyja? Mindig ilyenkor, Isten barányakor.

Mikor tavaszon, favirág idején gyilkos, kutya köd szaladja meg a szőlőhegyet: hogy aggnak, hogy imádkozunk! Viradatra lekonyul a virág, délre megfeketül, estére lehull. Hogy sirunk, hogy panaszkodunk! De oszt a hosszú nyáron által elesitul a panaszunk! beletörő-

akarnak bennünket, függetlenségi és 48-as pártot a provizóriumnak nem alkotmányos Ausztriával is megkötésére. Nevezetesen azt a kérdést vetik fel, lehet-e tartjuk-e azt, hogy az osztrák magyar bank ez év végéig likvidáljon s Magyarországra mához két hónapra megcsinálja az önálló vámterületet? A ki pedig nem akar ilyen lehetetlenségeket, annak belé kell törödni valamelyes átmenetbe. S képzelhető-e törvényesebb átmenet annál, a melyet a magyar törvényhozás Ausztriától függetlenül, a maga önálló szuverenitásának jogkörében állapít meg? S ha a magyar nemzet többségének alkotmány akarata úgy talán később, hogy egy ideig nyitva kell tartani az 1867. XII. törvényekben megszabott közjogi rendezési viszonyokat, hogy az osztrák bankok az átmeneti időt valamivel hosszabbra kell megállapítani, mi kifogása lehet ez ellen egy alkotmányos ellenzéknek? Ez az, a mire választ kérünk a függetlenségi párt szóvivőitől. Így a Budapesti Napló. Ime válaszunk:

A vámvonal felállítását s az önálló bank szervezését igenis lehetséges, mert szükséges; az előkészületekhez hozzáférhet a kormány akár ma, csak ne gondolkozzék úgy mint eddig, hogy t. i. Isten övön tőle, ha pedig nehézségei volnának mégis, magára vessen, mi jó előre figyelmeztettük s felhívtuk az intézkedésre. Ami pedig azt az átmenetet illeti, az egyszerűen abszurdum volna, még ha kifejezetten nem tiltaná is a törvény. Vajon miként gondolja ezt B. N? Volna annál nagyobb önmegaláztatás a világon, minthogy Lueger Schönerer és Wolf uraktól tennők függővé Magyarországot állami és gazdasági függetlenséget és szóba álljunk még továbbra is olyan állammal, amelynek gépezete egyszer

már szervi okokból felmondta a szolgálatot és sebeit legfeljebb betapasztani lehet, de gyógyítani nem? Egy alkotmányos ellenzéknek nemcsak kifogásának kell lennie, hanem tüzelt vassal kell küzdeni az olyan terv ellen, amely megengedné, hogy Magyarország egy nem alkotmányos Ausztriával legyen szerződéses viszonyban.

Nincs itt más mód, tessék megtartani a törvényt s ha az osztrák alkotmány megszűnik, életbeléptetni a perszonál uniót!

BELFÖLD.

A képviselőház zárszámadási bizottsága október hó 29-én délelőtt 10 órakor ülést tart, melyen az 1896. évi állami zárszámadásoknak a földmívelési, kereskedelmi belügyi és általános részeit veszi tárgyalás alá.

A bán Budapestben. Khuen-Héderváry Károly gróf, a horvát bán tegnap Budapestre érkezett, hol nap folyamán úgy a miniszter-előökkel, mint a miniszterrel érkezett és valószínű, hogy ma ő felsége kihallgatáson fogadják. Erteüésünk szerint a horvátban budapesti tartózkodása ezuttal összekötésben áll a horvátországi zendülések ügyével továbbá a betöltés a kerülő közoktatásügyi osztályfőnökség kérdésével.

Krajcsovicának belügyi osztályfőnökke történt kinevezésével tudvalevőleg megüresedett a kultuszügyi osztályfőnökség, melyre a bánnak, Pliverics horvátügyetani tanár és országgyűlési képviselő volt a jelöltje. Politikai körökben azonban nem helyeselték a bán jelöltjének személynét, mert Pliverics mint tanár folytonosan felülította a horvát állam-észmejét és ez idejéig a legélesebb konzervatívok folytatták, hogy alig lehetett volna róla feltételezni, hogy mint osztályfőnök nem ervenyesítene-e a maga horvát ideit?

De még inkább azért sem osztották Pliverics jelölését, mert az egyik bátyja a legbefolyásosabb kanonok oly annyira, hogy attól kellett tartani, hogy Pliverics kinevezése esetén a horvát közoktatásügyi kormány-

zat nem lett volna egyébb, mint a zágrábi ersekség egyik alosztálya, amit Posilovics, eddigi szereplése után következő megengedni semmi esetre sem szabad.

Igy aztán a bán el is ejtette Pliverics jelölését és újabban Pavics Armin orsz. képviselőt emlegetik de ez sem valami szerencsés választás, mert Pavics is erős horvát. sovinszta híreben áll, kinek magyarbarátságai nem egészen őszinték.

Egyébként a horvát bán mostani budapesti tartózkodása alatt valószínűleg eldől Khuen-Héderváry személyes ügye is és itt fennmarhatjuk korábbi hírünket, hogy a bán ismételve kijelentette hogy ő befeleladt a kormányzásba és mitsem óhajt szívesebben, mint azt, hogy minél előbb rendet csinálhasson a fölbolygatott országban, hogy aztán utódjának átengedhesse a helyét.

KÜLFÖLD.

Az osztrák zavarok. Vannak országok és vannak törvényhozó testületek ahol elsőrangú esemény az, amikor az elnökségben váltóg áll be. Az ilyen helyeken persze az elnök hatalmas, méltósággal és nagy erővel felruházott államfő. Megtestesülése a tekintélynek, szimbóluma a parlamentarizmusnak. Itt nálunk csak az újságok regisztráltak, hogy Kathrein dr. elment. Ő a politikát emberi szempontból fogta fel és ezért nem maradhatott az elnöki székben. A legvadabb vihart is egy-egy jovialis szóval igyekezett lecsapítani. Most azonban odig jutottunk, hogy nem tudjuk, mi lesz parlamentünkben. Eddig csak a nagy politikusok tüntek el sorra, most már a jellemek és a jó emberek is elfordulnak tőle. Ez az a debacle, amelyet Zola irt le nagy regényében. Ez az általános felfordulás, a feltartóztatlan pusztulásnak nem is kezdete már, hanem folytatása. A vége közeledik. A parlament persze alig vesz észre valamit. Az obstrukció kényelmesen rendezkedett be. Szerdán volt a miniszterek vádala belyezésének második napja. A szónokok körülbelül egy és ugyanazt mondták, csak egy mindenki a maga módja szerint. Végül névszerinti szavazás volt Straszkynek abbe i indítvány fölött, hogy napirendre térjenek. Az indítványt 172 szóval 145 ellenében elfogadták Igenül szavaztak a lengyelek, ifju csehek, kat-

dunk a mecsentelenségbe, vigasztaljuk magunkat avval:

Hiszen bár pihen a fa, Nagyonbat nő erősbül, annál többet ad az isten jövendőre . . .

Honem ha így, mikor már zsendül az alma, pirul a körte, hamvasodik az őszi barack — s akkor vonul elénk az Isten haragja; fekete falhó, jeges firteteg kepében, hogy ag hasad, derek meghajol, hogy egy mutatónak való szem, hogy egy ártatlan levél se marad a galyon, hogy a mas esztendei bimbo is elvesz azon születetlen: ott nincsen vigasagi Azt emlegetjük örökre, hogy ahhoz költjük idők számítását:

— Ekkor meg ekkor, tudod, mikor egy meglátogatott bennünact az isten. Tudod: a vesztelemkor. És így . . .

. . . Zsendült már az alma, pirosult a körte, hamvasodott az őszi barack; János fiamnak esztendeje van meg, akkor ideveszem mellém segítségnek, Viktor fiam most mén teológiára.

— János fiam most is többet tud már, mint az apja: másképp tanítanak most, mint az én időmben.

— Viktor fiamat se banná az esperes, ha itőn mstrada.

— Nézd ezt a Jánost, nem mén rá az én kabátom.

Ajtót vágunk mink még a mi kertünkben a parkja-udvarra.

. . . Zsendült az alma, pirult a körte, hamvasodott a rózsaszőlő.

Ekkoriban történt, hogy knt ügyelgett a

két gyerek a hegyeken és hárman jöttek meg. — Kötelen vezettek egy kis bodorszörű fekete szamarat. — János vezette, Viktor bajtotta.

— Gyere Csacsi. Gyere, kis csacsi. Gyi, he, ny!

Kész nevelés volt az egészen.

— Hát tk mit hoztatok?

— Ehun e, kis szamarat.

— El volt ugy-e tévelyedve?

— Ha csak el lett volna.

— Belebomlott a herésünkbe?

— Ha csak belebomlott volna.

— Hanem?

— Eltápost a gőzös az anyját szegénynek.

— Edes Jézusom . . . Kié volt?

— Tamadi Gergőé.

— Szegény Gergő.

— Mink oszt megvettük, közösen.

Soka elnevettek még azután is rajta,

hogy ez volt az első keresetük, ez, ennek a kis csacsinak az ara. Kész közös keresetük.

— Valami kis halottat temettek együtt, Viktor kikérte, János elénekelte, abbul vették meg.

Csupa gyermek volt mind a kettő; pirosak orozájukban; fehérek lelkükben. Fölül volt mind a kettő a huszon és játszottak még

Játszottak avval a bodorszörű kis fekete szamarral, avval az anyátlan kis számmal,

Maguk, az izmos, munkabíró, munkatudó fehér kezükkel galyabítottak neki istállót.

Féltetejü, rózsafalu. csapinós ereszü fesztunzot Tisztelendő uram maga tapasztotta meg kívü

belül; János meg a sarat degesztette hozzá

mezitlábra gyürekezővén. (A nadrág nem akart fölengedni az inakásáján.)

Ertették, itatták, bolondították tanitgatták Soha azongt levelet ugy haza nem rtak, kogy meg nem irtak volna:

— Hát a mi Csicsánk? A mi kis árvánk?

. . . Zsendült az alma, mondom, hamvasodott a szagos szőlő . . .

Hivatalos levél volt az, bélyeg nélkül való, Önkentelen is megjéd az olyantól az ember.

— Hogy János beteg . . . az volt benne.

— Valaki jön . . .

Mesterné asszonyom kiszólt a kis minden lányak;

— Szaladj el Zsidó fuvarosékhoz Fyjtő mindjárt. De most mindjárt.

Csak azután roskadt le a könyökös löczára.

— Vége van neki, Vége van Nagy baja van. Maga irt volna másképp . . . Jaj, édes gyerekek te.

— No anyjuk, jó az isten . . .

Mikor a kocsi felültek, a kis bolond jószág, a sicsa mindenáron odakötözködött a kocsi után esigattak, elostoroztak, becsukták az orra előtt a kaput, — akkor visszafordult neki a kert sövényének, be azon, ki az első garádon utána a kocsinak. Ugy köllött nagy kinnal elfogni, visszavonni bekötöni. — Először aolt kööfök a fejiben.

— Ez is érez valamit. Jaj ez is valamit érez.

Érzett-e, nem-e, az istenadta, hanem a

holi
likus
Az
volt,
és e

azza
11 ó

Lajt
enne

vala
Bécs
perg
elma

litá
a má
ellen
idáig
megf
felsz

midő
pen
rövid
fog n
gyar

utköz
fegyv

nemz
még
ruháj
bluzh
miutá
belül
datott
fogják
haza

a hat
volna

mente

kedvü

szegén
kor ap
már, r

volt ki
aszt a

te vag
vigassa
lyett. M
lmasko

Tanít
meg ir
mék h
mondar

széjjel
tde eli
lem ki
en fi

«Gyözö
dat»
is vele
mondja
fiam;

zeti a
maga u
jünk. C
teket,

N
V

dom, fi

holikus konzervatívok, a délszlávok, a katolikus néppárt és a konzervatív nagybirtokosok. Az olaszok hiányoztak. Az ő szándékuk az volt, hogy megokolt napirendet indítva yoznak és ezért tartózkodtak a szavazástól.

Az ülés esti 7 óra 10 perczkor ért véget azzal, hogy a legközelebbi ülés ma délelőtti 11 órakor van.

Egy epizod.

Midőn 1848-ban a magyarok átlépték a Lajtát, Bem ki ekkor Bécsben tartózkodott, ennek híret vette ezen felkiáltással.

— Most talán lehetséges Bécs érdekeiben valamit tenni! — rögtön kirohanást tervezett. Bécs felé tartanak, nem valósult, az Auersperg-féle hadtestnek irányított kirobanás is elmaradt.

Móga, magyar hadvezér közben felszólította Auersperget, hogy tekintetbe véve, miként a magyarok nem az osztrák császári sereg ellen jöttek harcolni, hanem Jellasicznak idáig üzött rablócsordáit akarják szétverni és megfenyíteni, tartsa magát közönyösen. Ezen felszólításra azonban tagadó választ nyert.

Móga már erélyesebb fellépésre készült, midőn Kossuthól azon üzenetet vette, miképpen megérkeztek maradjon vesztég, minthogy rövid idő alatt több ezernyi sereggel maga fog megérkezni, így a magyarok hadi erejét gyarapítani.

Kossuth Lajos csakugyan utok indult; utközbent mindenütt felszólította a népet a fegyverfogásra és soraközásra.

Már Pestről is vitt magával egy század nemzetőrséget, kik gárdáját képezték. Miután még nem volt mindannyiuk megfelelő egyenruhája, meghagyatott nekik, hogy csak vászonbluzban és fekete nadrágban jelenjenek meg, miután nemzetőröknek csakis az országon belül köteleességük harcolni, az is megmondott nekik, hogy csak az ország határáig fogják Kossuth kiseretét képezni, onnan pedig haza bocsáttatnak.

Ha tudták volna, hogy a táborba, hogy a határon túl is viszik, nehezen mentek volna el.

Némelyek meg is sajnálták, hogy elmentek.

A pesti polgároknak sehogyan sem volt kedvükre a tábori élet és a katonai disciplina.

Csak hogy azt ott nem kérdezték tőlük. Pestről egyenesen Esztergomba indultak gőzhajón.

Esztergomban oly lelkesedéssel, oly kitüntetéssel fogadták Kossuthot, hogy maga is bámulva kiáltott fel.

— Ha örömet jöttem volna jelenteni, nem csodálnám e nagyszerű fogadtatást, de midőn véres áldozatot jöttem kérni és megis ilyen lelkesedést látok, örvendek hazám és a magyar nemzet nevében!

Kossuth október 25-én érkezett meg Parendorfban a magyar sereg főhadiszállásán ahol mint a magyar nemzet teljhatalmu képviselőjét tekintették és határtalan lelkesedéssel fogadták.

Ugyanekkor kapott Móga tábornok Windischgrätz hercegtől felszólítást, melyben megparancsolja, hogy a magyar seregnél szolgáló, volt osztrák tiszték rögtön terjenek vissza hozzá, különben haditörvényszék elé állíttatja.

Kossuth erre egybehívatta a tiszteket és olyan lelkesítő beszédet intézett hozzájuk, hogy soknak könnybe lábadt a szeme, mindnyájan megfogadták, hogy zászlóikat el nem hagyják és utolsó csepp véréig küzdenek a magyar hazáért és szabadságért.

Ezen üzenetet Ivánka Imre ezredes vitte meg Windischgrätznek.

Az ilyen régiebb tiszték közé tartozott alapi Salamon Elek is, a jelenleg még élő Salamon Aladar, Géza és Tivadar édes atyja. Salamon Elek, ki ifju korában dzsidás főhadnagy volt, annyi hadi tudománnyal és szervezési képességgel bírt, hogy Mészáros Lázár, a magyar hadügyminiszter a Károlyi-huszárezred szervezését egészen rá bízta.

Salamon a legrövidebb idő alatt elkészülvén ezen óriási munkával, ugyanaz nap, midőn jelentést tőn a hadügyminiszternél, hogy a Károlyi huszárok táborba szállhatnak, őrnagyi rangra emeltetett.

Ezen huszárcsapat ezredese Rohonczi Lipót, Rohonczi Gida képviselő atyja volt.

A Károlyi-huszárok a szabadság harc alatt számos véres csatában vettek részt a Salamont itt sem hagyta el ifjukori szerencséje. Kard, golyó nem fogott rajta s ha csákoja, köpönye, lova néha meg is szenvedte az ellenség tüzeit, őt magát egyetlen karcolás sem érte.

* * *

volt. Visszatettem oda, a honn a kezembe vettem, az alá a kaptár alá, a kinek elszökött a méhje. Fiam, mit irt apád? Ugy-e, visszahitt? — Hogy lép ki? Ugy-e, fiam?

Az volt a levelekre az utolsó, az egyetlen válasz, az a hír az ország másik szögletéből (ahol sohase is volt papiskola) hogy kez meg ez, Pelle Viktor, meglötte magát. Meg hogy kispap volt, ékessége a többi kispapnak, mindaddig a tegnapielőtt való napig, amikor engedelem nélkül elment, mindaddig a tegnapi napig, amíg ifju életét elöltötte volt. Elöltötte egy idegen városban, ahol is csupa csak a kálvinista papék ösmertek rá, jobban is a kálvinista papné, aki odaváltozott, vele földi. Az apja levele volt a zsebében.

... Ez az ... mikor az isten megmutatta már az ő bőkezű, nagyhatalmu voltát, mikor megkötött az ő áldása, el is szántuk már, el is adtuk, kevelykedtünk is benne, ezt nem lehet elfelejteni többet. Ezt, istennek ezt a faderék döntőjét haragját.

Most megint, a mult vasárnap vagy tizen ültünk ott az eperfák alatt. Eleg hangosan is voltunk, mi kivált, messzün valók, mi, kik ugy, egyik kezéről, bimbófakasztó, gyereknövesztő szent jobbról ismerünk csak. Úram, a mikor Csicsa kiszabadult az ő kicsi házából. Befurakodott közénk, nyit, kapált keresett, szaglált, meg elfutott, le a kert garádjához, lába között vágta bodorszőrű fekete, fejét és beleugrott a semmibe.

Az a lenomdása.

Hadi tetteinek elbeszélését nem tűztem ki e tárcza feladataul, egy eseményt azonban, melyet ő maga beszélt el nekem, el nem hallgathatok, a midőn ugyanis Salamon Elek ugyszólván a sors kerekéi közé nyult, s olyan katasztrófát akadályozott meg, mely a politikában el nem képzelhető fordulatot okozhatott volna.

Midőn a győzedelmes magyar seregek Windischgrätz herceget kiszorították az országból, az osztrákok a Lajtán túl foglaltak állást. Ezeknek akkor persze eszük ágában sem volt, hogy a magyarok a határt is átlépjék, a miért is egész biztonságban képzelték magukat.

A magyar hadvezér azonban az ély homályában átküldte elővédét, mely egy zászlóalj honvédből, a Károlyi huszárokból és egy üteg ágyuból állott.

Az egész elővéd vezérlete Salamon Elek őrnagyrá volt bízva.

Az elővéd átkelése oly csendben folyt le a tulsó parton pedig olyan ügyesen rejtőztek el egy erdőcskében, hogy az ellenség az egész dolognak nesztét sem vette.

Masnap reggel, a mint Salamon őrnagy körüljárta a bivakot és az ágyukhoz ér, azt veszi észre, hogy egy fiatal tüzékaplár, alig tizenhat éves, az egyik ágyut bizonyos pont felé kezdi irányozni.

— Mit csinál Paczkó, csak nem akar löni és pozíciókat elárulni? rival rá az őrnagy.

— De kérem, őrnagy ur — válaszol a szeplős arcú, vörös haju tüzékaplár, kire mindazok, kik velem együtt 1848-ban a piaristák pesti gimnáziumában ötödik osztályát járták, emlékezni fognak.

— Ejnye, de hiuz szeme van magának. Én még mitsem látok.

— Te-sék csak a fávcövöl oda nézni! Salamon széthuzza pompás tábori távcsövét, a megjelölt pont felé irányozza, s csahugyan az osztrák tábor felől fényes lovascsapatot lát közelegni, melynek kakastollas kalapjai a tábori törzskarra engednek következtetni.

Az őrnagy szeme felvillan. Most ugyan még sikertelen lenne a tüzelés ilyen távolságból nem lehet biztosan célözni, s az első lövés mindjárt elriasztaná a generálisokat. Ha azonban közelebb jönnek, a Hydra valamennyi fejét egy csapással lehetne levágni, az osztrák sereg egész tábornoki karát halomra öni, a menekülőket elfogni, a háborúnak egyszerűen véget vetni!

Az osztrák vezérek ugylátszik kémszemlére indultak, ha vajjon a magyarok átkeltek-e a Lajthan.

Salamon folyton nézi távcsövél a közeledőket. A tüzéreknek azonban még nem ad parancsot, bár ezek mér anélkül is ágyuik mellé álltak, és kanócczal türelmetlenül várva a vezényszót.

No most, — gondolja magában Salamon őrnagy — olyan csapást mérünk az ellenség fejére, a midőt még nem látott a világ történet! De mi az? folytató meghökkenve. — Ki lehet ama fiatal 18—19 éves tábornok, kinek mellét a legmagassabb rendjelek díszítik, s kinek rözsás arca annyira kéri a sok ósbe vegyült generális közül? Nagy isten! az nem lehet más, mint maga Ferencz József a fiatal császár!

Salamon szive elszorul. Mit tevő legyen? A merész fejedelem oly közel lovagol, hogy kész akarva sem lehet eltéveszteni.

Ha tüzet vezényel, akkor Fencz József, a fiatal császár okvetlen Gusztáv Adolf sorsára jut. Mily diadal a magyar fegyvereknek, mily dicsőség Salamon nevének! A szabadság kitüntetését őt illetné!

De azért ő mégis király gyilkos lenne, a világ őt saját nemzete is ilyenek bélyegezné, ha egyszer lecsillapodnak a kedélyek.

Egy Salamon legyen királygyilkos, kinek elődei a trón leghívebb oszlopai voltak? Őse, Utigor a magyarok szerencsétlen királyának, Salamonnak oly readületlen híve volt, hogy saját keresztnevét ruházta rá családi név gyanánt, egyszersmind az alapi uradalommal megajándékozta. Utódai mindig az első voltak

fog kerülni döntés végett s akkor majd lehet a Bacsoni indítványáról beszélni.

G y ö r g y Endre egészben elfogadja a Bacsoni indítványát, mert a felülvizsgáló küldöttséget az lepte meg, hogy bevégezték tényleg allunk szemben.

K i s s Albert felvilágosításul megjegyzi, hogy a kik azt a nagy összeget megszavazták és kifizették, nem az ideai költségvetésben kívánják elszámolni.

S z a t m á r y Sándor úgy látja helyesnek, ha az ilyen külön munkát az elhunyt pénztárnok örököseivel fizetnének ki, ha pedig ez nem lehetséges a minimumra kívánja redukálni, mert lehetetlen az, hogy az egyház tápláló anyai kebléről élő férfiak ilyen módokon akarjauak épen az iskola vagyionának megterhelésével maguknak anyagi előnyt szerezni.

B a l o g h Ambrus felszólalása után a közgyűlés elfogadja dr. Bacsoni Lajos indítványát mely szerint felkérjük a gazd tanácsot ezentul a költségvetés keretében azon fölül menő és a sürgősség által nem követelt nagy kiadásokat az egyházkerület jóváhagyásának kikérése előtt ne utalványozzon.

Felmerült eset alkalmából kimondták egyhangulag, hogy ezentul a megválasztandó tanároknak költőzködési atalányban részesíti s az általán összegét szótöbbséggel 50 frt-ban állapították meg.

Ezután az egyházkerületi tanügyi bizottság által tárgyalat gimn. felügyelői jelentéseket vetették tudomásul.

A debreczeni főgimnázium tulzsufoaltsága kerülvén tárgyalás alá, a tanügyi bizottság új parhuzamos osztályok felállítását nem javasolja, hanem utasítja a tanári kart, hogy a törvényes létszámon felül ne vegyen fel növendékeket. Ezzel szemben S z é l l Ákos javaslatára kívánta utasítani a tanügyi bizottságot, ehhez járult B a l o g h Ferenc, S o l t é s z László, mig K i s s Albert, G y ö r g y Endre, Lengyel Imre az eredeti javaslatot fogadták el. D o c z i Imre hivatkozta a tanév elei állapotokra s az egyházkerületnek már elfoglalt állaspontjára, melynek folytán a parhuzamos osztályok felállítása iránt már a városhoz is fordult Ö Széll Ákos javaslatát fogadta el, R i t o ó k Zsigmond szintén, végre is szavazattöbbséggel a S z é l Ákos javaslatát fogadták el.

A többi elintezett tárgyak közül említésre méltó az a vita, amelyet dr. Bartha Bela kérvénye fizetésének felemelése iránt keltett. A tanügyi bizottság nem javasol ugyan, de a gyűlés tagjai oly elismerő szavakkal szoltak dr. Bartha tanári és irodalmi működéséről, hogy megadták neki a haladékokat a magántanári képesítés megszerzésére s már f. év október 1-től utalványozták neki a korpótlekötök és a kétszáz frt fizetésemelést. Ezután a gyűlést holnapra halasztották.

Ujdonságok.

Özv. Helfy Ignátné köszönete.

H e l f y Ignátné özvegye, a debreczeni függetlenségi és 48-as párt részvételtára folytán a következő levelet intézte a párt jegyzőjéhez:

Budapest 1897. okt. 26.

Dr. B e n e d e k János urnak, mint a debreczeni függetlenségi és 48-as párt főjegyzőjének Debreczen.

Megmérhetlen a csapás, melylyel felejtetlen ferjem halálával Istent sújtott; s bár vigaszt arra találni képes nem vagyok, mégis halálval tölt el az a megindító kegyelet és részvétel, melyet a debreczeni függetlenségi és 48-as párt irányomban tanusított.

V a l a m i n t a m e g b o l d o g u l t n e m f e l e d h e t t e s o h a s e m d e b r e c z e n i v á l a s z t o i t, e n s e m f o g o m s o h a s e m f e l e d h e t n i a z o k i g a z r é s z v é t é t.

Fogadja a debreczeni függetlenségi párt üjölág köszönetét a megírt

Özv. Helfy Ignátnénak.

* Kinevezés A polgármester dr. Szala y Béla gyakorló orvost tisztifőorvosi segédde kinevezte.

* A Csokonai körből. A Csokonai kör halottak napján megfogja koszorúzni Csokonai V. Mihálynak a hatvan u. temetőben porladó halhatatlan kölönök sírját. — A kör tagjai felkeretnek, hogy ez alkalommal minél számszabban megjelenjen sziveskedjenek Gyülekezési hely nov. 1. d. u. 3 órákor a Csokonai kör helyiségében. — A sírnál a kör titkára fog rövid emlékbeszédet tartani.

* Boczkó Samuel főkapitány jubileumára a következő meghívót vettük: Debreczen szab. kir. város tanácsának 1897. évi Okt. 30-dik napján azaz Szombaton d. e. 10 órákor a város háza nagytanácstermében tartandó teljes tanácsülésre. Targy. B o c z k ó Samuel rendőr-főkapitány ur 25 éves köztisztviselői szolgálatának ünneplése. Debreczen, 1897 Okt. 27. Főispán ur ömélősága helyett: Simonffy Imre kir. tan. polgármester.

* A hamis eskü, mint az öngyilkosságra oka. A múlt héten írtuk meg, hogy egy Bányai nevű kocsis mellbe lötte magát srettel A vizsgálat során az öngyilkosság okául lelkiismeret furdalást hoz fel, amit állítólag azért érzett, mert Morzsis Lajos vasuti munkás helyett annak kérésére jelentkezni ment a honvéd lakatnyába, hol ahejett tehát hamisan esküdt.

* Verekedő pincérek. Ugy látszik, a pincéreknek tegnap nagyon jó napjuk volt, vagy pedig igen peches, mert ez már második eset, hogy a pincérek dolgaiba beleszólt a rendőrség. Az éjjel K o v á c s Lajos pincér és B e n k ő fizető pincér mentek hazakadas utcza lakásukba. — A mint a kadas utcza sarkára értek, valami felett nem tudtak megegyezni egymással s K o v á c s Lajos argumentum gyanánt egy hatalmas kapukulcsal úgy vagta föte Benkőt, hogy az menten összerogyott, evel még nem elégedett meg, de a kalapját is elvette. A kiabáló embert a segélyére elősítő rendőrök mentették meg a dühögő ember karmai közül. A kapukulcs mint corpus delicti van mellékelve a jelentéshez.

* Ellopott birkak. Így összele szüret táján gen izletes a birka tokány s erre gondolatott az a tolvaj is ki tegnap éjjel O r o s z István köntös kerti lakásából két magyar juhhot lopott. A károsult gazda ma jelentést tett a rendőrségnek s már a megboldogult birkak bőrt megkerítette a rendőrség sőt ígéretet tettek arra nézve is, hogy holnapra a tolvaj bőrt is elfogják mutatni.

* A Zion egyleti tagok szives figyelmébe. Az egyleti alapszabályok módosítására hivatalos közgyűlés e hó 31-ére levél egyebhiva, újból felkerjük az ügy iránt érdeklődő egyleti tagokat, hogy a tervezetben lefektetett lényeges módosításokról és elvi jelentőségű újabb határozmányokról az egyleti helyiségben mindennap a hivatalos órák alatt megtekinthető tervezetből kellő tájékozást meríteni sziveskedjenek — A tervezetek egy egy példány a tanulmányozás céljából a titkár által készségezzel szolgáltatják ki az azt kérelmezőnek. Az előjáróság.

* Tolvaj lányka. Az egész gyermek csak 13 éves s reá tekintve maga az artatlanság, de ez csak látszat. mer! K i s Róza már régen ösmert személy a rendőrségnél. Tavaly fogták el először, mint egy szorgalmas tagját a helyben működött 13—14 éves tolvaj szövetkezetnek. Akkor is a napról-napra történő lopások tettök figyelmessé a rendőrséget a bandara és nagy nehezen sikerült a banda tagjait úgy mint F e h é r Imrét és K i s Rózát az ügyesség kezei közé juttatni. Most újra elcsipték őket, éppen akkor, midőn egyik remek művé akarta befűjezni: K i s Róza, ki Hajdu szoboszlai illetőségű lány szövetkezett a nála két évvel idősebb K ó n y a Julcsával s együtt járták az utcákat házról-házra. Mindenüvé betértek S z a b ó Róza nevű cseléd keresésének ürügye alatt. S ahol csak alkalmot kínálkozott loptak, feltörték az elzárt szekrenyt, komót s kihuzták a divanyok fiokjait és ellopva mindent, a mi loopható. Ma reggel mintegy nyolcz házban működtek sikerrel, egy helyütt tojást loptak,

mit a legközelebbi szatócsnak adtak el, másut ruhanemű s érték tárgyakat emeltek el, — többek között É l e s József ngy uj utczei házához is ellátogattak s abból a szobából, hol a gazda aludt, emeltek két frt 70 krt. Vándorlásaik közepette a kis uj utczára is betértek és innén belopództak ma reggel fél 8 órákor özvegy C s á k i G e r g e l y csokonai utcza 1046-ik sorszámú házához, a házból miudenki távol volt. — A kitűnő szimatu K i s Róza meglelte a kémény jukba dugott szoba kulcsot, és avval felnyitotta a szobát, s a diványon lelt kulcsal a komót kaszlit nyitotta fel. A komókaszliban kerek 210 frtot lelt, melyet magához is vett teje-en meglegedve az eddigi eredménnyel távozni akartak, midőn a tulajdonos nő menyecske lanyá meglekezett a kuteről és látta a lakásba a hivatalan v e n d é g e k e t, r ö g t ö n z a j t ütött és s i k e r ü l t i s a menekülők. Közül Kis Rózát elfogni, mig a másik eltűnt A rendőrségnél már ösmert leány mindent bevalott és az emenekültre kent. Azt állította hogy a pénzt is a másik vette magához. A rendőrségnél megmozgatván kiderült, hogy az e vik harisnyában 210 frot van, mig a másikban 12 forint amit mind ma loptak össze. A tolvaj leányt átadták a kir. ügyészségnek.

* Czigány zeneszerzők Géczy István új darabjához az ördög matkájához a népszínház igazgatósága két czigány zeneszerzővel rendelte meg a nótákat: Dankó Pistánál és Lányi Gézánál. E két zseni is komponistától számos népszínműben énekeltek már dalokat, de eddig még nem jutott nekik osztályrészül a dícsőség, hogy a színlapon is elismerték volna tehetségüket. Az új népszínmű nótáit ma muatták be a népszínház igazgatóságának, valamint Blaha Luizának és Vidor Pálnak is, kik a nótákat énekelni fogják, s kik nem győzték dícsérni a fűlbemazó magyaros dalokat, melyeket Barna Izsó fog hangszerezni. Géczy újabb darabjának érdekességét nagyban fogják emelni ez originális czigány termésű népdalok.

* Megszűnt sertésvész. Karcagon és Hajdu-Dorog községben megszűnt a sertésvész és így feloldatták az elrendelt zárlat alól.

* Csendélet. Mai világba már nem csak a vendégeknek szabad mulatni egyes vendégekben, hanem még a kiszolgáló személyzetnek is. De még a mulatás csak megjárna, ha komoly következményei nem lennének. Tegnap 2 pincér, névszerint Kis Jenő és Eriedmann Zs. a Bachus italától egy kissé feltűzelve heves eszmecserét váltottak a városháza előtt 1/2 12 órákor s mivel egyik sem engedett elveből a tárgyalásukból verekedés lett s egymást már jól helyben hagyogatták, mire az elősítő rendőrök szétválasztották őket s a rendőrséghez bekísérték.

* Találatott. Egy arany gyűrű és egy kövekkal kirakott méltú találatott, jogos tulajdonosa kellő igazolás mellett azonnai átveheti a debreczeni helyívasut irodájában.

Táviratok.

Szocialisták Szabolcsban.

Bpest, okt. 28. A Debr. ered. táv. Szabolcsmegye levelek, Sényő és Napkór községekben bpesti szocialista agitatorok jartak, kik annyira fölizgatták a népet, hogy minden forrongásban van. — A községekbe rendőrséget küldtek.

Asztalos Othelló.

Budapest, okt. 28. A Debr. ered. táv. Havasi József asztalos segéd olyan feltékeny volt feleségére, hogy folyton veszekedtek s e miatt később külön is váltak Havasi tegnap fölkereste szolgálati helyén feleségét és, mert nem akart hozzá visszatérni, revolverrel két-zer rálőtt, harmadszor magát lötte agyon. Az asszony él.

A Hentzi szobor új helye.

Budapest, okt. 27. A Debr. ered. táv. A Hentzi szobrot hir szerint egyik kaszárnyában állítják fel.

Reminiszcenciák.

A z o l a s z k i r á l y r ó l. Római lapok abból az alkalomból, hogy az olasz király szerencsésen megmenekült az ellene intézett merénylettől tele voltak Umbertoa vonatkozó reminiszcenciákkal és apró közlésekkel. Hogy valamennyi megfelel-e a valóságoknak azt persze nem lehet állítani; vannak azonban azonban az apróságok között olyanok, melyek hitelt érdemleneznek és ezek közt van a közt anekdota is, melyet az olasz király udvari orvosa mondott el egy római újságról. Ezeket érdemes elmondani. Azzal kezdte az orvos, hogy daczára évei meglehetősen számanak, nagyon egészséges és friss ember, aki ha kedve tartja, úgy öntözi a virágait, mintha a kertészetben kívül soha más mesterséget nem ült volna. Egyszer megjárta kertészkedésével; olyan nagy fokú lázat kapott, hogy csak úgy reszkedett belé. Persze rögtön hívták az orvost! aki megvizsgálván a beteget porokat írt neki és meghagyta, hogy azokat okvetlenül vegye be. Az uralkodó egy szót sem szólt és az orvos eltávozott. Másnap, mikor az orvos a király látogatására ment, ott találta a királyt a kályha mellett vigyan, mosolyogva a láz legkisebb nyoma nélkül. A doktor meghajtotta magát és kérdezte:

— Felség, használtak a porok?
— O hogyne hogyne...
— Megengedi felség, hogy a pulzusát megtapogassam?
— Nekem? Fölsleges. Tapogassa meg annak, a ki beteg.

Az orvos csodálkozva nézett Umbertoa, a ki pompás jókedvvel kötődött tovább:

— Igen igen azét a ki beteg.
— De felség hisz ön beteg.
— En? Beteg a kályha.
— ?

Igen is, az. Ahelyett, hogy én magam vettem volna be a porokat, a kályhának adtam őket.

— És?
— Azóta rosszul ég... Nyilván beteg lett tőük.

Az orvos zavarba jött, de az uralkodó csakhamar kimentette egy barátságos kezeszortással és megbiccintvén ősz fejet, elismerését fejezte ki buzgó működéséért.

Ad vocem ősz fej: erről szól az orvos másik anekdotája. Az olasz királyné tudott illik nagyon haragszik, hogy Umberto haja fehér és mégsem akar hajfestőt használni. Egyszer a királyné elhatározta, hogy véget vet boszusága okának. Parisból egy üveg hajfestéket hozatott mely egyszeri használat után koromfeketévé változtatja az ember haját. Umberto elfogadta az ajánlatot és úgy tett mintha használni akarna, minek a királyné, ropant megörült. Örmében azonban nagy szomorúságra vált: fehér olebeeskéje koromfeketen ugrándozott eleje.

— Szent ég, szólt kétségbeesve mi lelte a kuttyámat?

— Valaki befőstötte magyarázta egyik udvarhölgy.

— Istenem, istenem de hogy elvan csufítva!

— El van csufítva? szólt Umberto aki ebben a pillanatban lépett a királyné szobájába.

— De még hogy! Rásem lehet nézni. Kifogom dobni az utcára.

Umberto elmosolyodott.

— Lásd, így tennél vélem is, ha feketére festeném hajamat. Mivel nem akarnék, hogy így járjak, a hajfestésből nem lesz semmi.

— Ezóta a királyné nem bántotta ferjét galamb ősz feje miatt.

F á j d a l m a s t a p a s z t a l a t o k. Az 1870—71-iki háború óta az új a francziának legjobban, hogy evrel-évre fogy a születések száma. Az utóbbi időben ez a megcsappanás oly megdöbbentő mérvet öltött, hogy Franciaországban ma több a haláleset, mint a születés. 1885-ben még 924.558 volt a születések száma. 87.661-gyel több mint a hányan elhaltak, de egy évtized alatt annyira csökkent

hogy 1895-ben már csak 834.883 születést jegyezhettek fel, 17.813-mal kevesebbet mint a halálozás. Nagyon érdekes összehasonlításra nyújt módot Franciaország népessége más országokkal. Magyarországon 1000 lakosra évenként 42.5 születés esik. Olaszországban és Németországban 36.6, Ausztriában 36.2, Németalföldön 33.8, Belgiumban 29.5 Svájcban 28.5 és Franciaországban 22.1. A születések relatív száma tehát Magyarországon csaknem kétszer akkora, mint Franciaországban. A kedvezőtlen népességi viszonyokat Franciaországban főleg abban keresik, hogy a férfiak nagyon későn szoktak megházasodni. De barmi is az oka, a statisztika kerületlenül kimutatja, hogy Franciaországban minden családra átlag 2.96 gyermek esik, míg Németországban 4-nél nagyobb az átlagos szám. Hogy a népességi számát emeljék, tudvalevőleg több kincstári kedvezményben részesítették a családapákat. Elrendelték továbbá, hogy az olyan családapa, akinek 7 elő gyermeke van, az aktív hadseregéből a honvédségbe, tehát a tízeves szolgálati kötelesség átugrásával az aktív hadsereg tartályosai közé helyeztessék át. A véderőtörvény küszöbön levő reformjában az utóbbi kedvezményt már az olyan apákra is kiterjesztették akiknek öt elő gyermekük van. Azonkívül Bilit tabornok hadügyminiszter ki fogja kérni a hadtestparancsnokok véleményét ama javaslat iránt, hogy az olyan katonákat, akiknek három gyermekük van, már egyévi tényleges szolgálat után a békéletés második osztályába oozozzák be. Guyot, Berthelot és dr. Léon Labbé végül a korai házasság előmozdítása végett azt hozták javaslatba, hogy azoknak a védőköteleseknek, akik még a sorozás előtt léptek házasságra, csak egy évig tartson a tényleges-szolgálati kötelezettségük.

A r é g i r ó m a i a k v e n d é g l é t e j e. A Westermann's Monatsheften című folyóirat legutóbbi számában Eckstein nagyon érdekes dolgokat mond el a klasszikus ókor vendéglői életéről és bebieonyítja, hogy a régi római birodalomban is már kintőn berendezett szállodák voltak. — Már jóval Krisztus születése előtt voltak vendéglők, ahol fizetés fejében lakást és ételmezést kapott az ember. Kezdetben ugyan nagyon primitívek voltak, de már az idősámításunk utáni első században aligha voltak oly kritikan aluliak, mint azt Plinius állítja, másként a mindkét és minden kigonyoló Horatius, aki a brundisiumi útja alatt gyakorta szállt meg vendéglőkben, megemlítette volna. A latin írók felemlítik, hogy Vitellius császár is, aki nem volt ugyan exkluzív természetű, de végre mégis császár gyakran szállt meg éjjelre közönségesebb vendéglőkben. Meg kell említenünk, hogy a római vendéglők is gyakran kereszteltek el a lakosok nevéről ep úgy, mint mások. — Ilyen volt Nérbóban az Elefánt és Kakas szálloda. A kore-ak ugyan rosszak voltak, ételük és italuk alig élvezhető, de a császárság alatt már fenyes szőlők keletkeztek az országutak mentén. Jó volt ezekben a lakás is, a kiszolgálás is. Augustus már stációt rendezett be minden országut mentén, amelyek a postát közvetítették. Itt minden időben kocskák álltak az utasok rendelkezésére. Ezek a stációk időről időre nagyobbították és kiegészítették. A második század elején már mindennapi jáásra voltak ugynevezett mansiones, azaz szállodák, jól berendezett szobakkal, fürdővel, étteremmel s italokkal s voltak ezekben lakosok, melyek csak a császári családoknak használatára szolgáltak. Ezeket palatiáknak nevezték.

Ezeket a stációkat épült szállodákat azonban a nagy közönség nem használhatta, hanem csak az államhivatalnokok. Ezeknek azonban semmit sem kellett fizetniük. Igazolásukra utlevél volt, mely a császár nevében állított ki s ezek az utlevelek megszabták, hogy az illetővel ezekben az állami szállodákban hogyan kell bánni s hány tal ételt kell nekik felszolgálni, minő bort kell asztalukra adni s hány lovat kell rendelkezésükre bocsátani. Ezek az utlevelek átruházhatatlanok voltak s aki eladta, az büntetést kapott. A későbbi korszakban azonban sok visszaélés

történt s ezt az inkognitó utazó ellenőrök sem akadályozhatták meg, mert ezek is megvesztegethetőek voltak.

Ó k o r i h a d s e r e g. A regék ugyan óriási hadseregeket tulajdonítanak az ókori népeknek, de a valóságban az akkori katonaság vajmi csekély volt ahhoz a szurony erdőhöz képest, mely ezt a mi fegyveres békenket őrzi. A görögök idejében alig lehetett szó igazi néphadseregről. Athén hadserege 30 ezer emberből állott és ez még igen nagy hadierő volt a többi államokéhoz képest, kivéven Spártát, mely 53 ezer ember tudott a csatásikra küldeni. A második puni hádjáratban azonban gyarapodtak a harceszközök. Azelőtt a római hadseregben körülbelül 40 ezer katona volt; — Hannibal ellenében azonban 700 ezer gyalogost s 70 ezer lovat küldtek; ezek között 450 ezer illetőleg 470 szövetséges volt.

Később a szövetségesek hadjáratában, ahol az összes római haderőnek keillett volna szerepelni, 400.000 fegyveres római állt volna, szemben egy fél milliónál több szövetséggel, azonban csak 100.000-et hívták fegyver alá Spanyolországban állandóan, előbb a karthágóiak, később a zendülő népességek megbolósára, négy erős légió (40.000) volt helyőrségben. Később a szűhséget annyira felszaporodott, hogy a Császárok a Rajnánál, Dunánál és Tigrisnél állandóan 200.000 embert tartottak hadilábon. A republika az első idősakban csak 10, eredetileg éppen csak 3, később 6 légióval bírt; ekkor a légió állt 3009 gyalog és 300 lovas katonából, később még hozzá jött 1200 könnyű fegyveres. Utóbb a légióban 4000 gyalogos és 400 lovas volt. Canná után felszaporították 5000-re. A római véderő e második szakában, a republika legnagyobb erőfeszítése idején 23 légió, azaz 115.000 ember volt fegyver alatt. — Állítólag mindössze 275.000 gyalogos és lovas volt mozgósítható. A polgárháború harmadik szakában Augustusnak már 50 légiója volt, ami a felszaporodott lakossággal áll arányban. — Marius a légió létszámát 600 emberre (fele szövetséges mint pótlégnység) emelte, még így is e kiterjedt római birodalom csak 300.000 katonát tartott el s ezeket is Augustus mint császár 18 vagy 25 légióra apasztotta. Utóda alatt hol fogyott, hol szaporodott a létszám, míg Hadrian alatt a békeállomány 30 légió volt, azonban a legénység száma megkettőződött; most a légióban 12.500 harcos volt, közöttük 6831 római polgár. A 75.000 tengerészkatonaival szemben mindössze 450.000 állandó létszám nem kevés, de 120 millió lakosságu államban nem is sok. S nem is volt elégséges; 33 nagyon erős légióból később Kr. u. a IV. században 175 gyengebbet alkottak, mely minaeenesre 5.—600.000 katonából állt. Severus alatt esuán a praetorianusok 50.000-en voltak. Érthető, hogy e bárbar pusztító hadjáratoknál, a hol a nép ellen harcolt, tömegesen pocsekolták az emberi életet. A Karthágó elleni tengeri háborúban csak a vízben 30.000 ember pusztult el a Hannibal ellen viselt hadjáratban. Cannánél 177 szenátor esett el, tehát az egész szenatusnak 59 százaléka; ugyanott állítólag 60.000 ember esett el 16.000 rabságu e-ett. Ugy látszik azonban, hogy e számok túlzottak, mert állítólag 14.000 ember meymenekült, — pedig a még egyszer oly nagy szamu konzulatusi hadseregben legmagasabb számítás szerint 80.000 gyalog és 6000 lovas katona volt. Mindazonáltal óriási volt a veszteség. A későbbi korszakokban is vigan mászórtak tovább. A hosszantartó szövetséges háborúban mindkét fél vesztesége 3000.000 harcos és védtelen ember volt. Egy spartakus csatában a rabszolga forradalomban 65.000 rabszolga yézett el. Titus ellen állítólag 1 1/2 millió pusztult el fegyver és szükség által; Hadrian ellen pedig majdnem 600.000. Hogy a római hadviselésnek tömegesek állottak rendelkezésére, azt bizonyítja az ostromtechnikájuk. Karthágónak és Numantiának körölrázása Scipió által, Cásár ostromtornyú és ostromárkai bizonyítják, mely tömng szorgalmas kéz állott rendelkezésükre. A 30—80 kg. súlyú vető balistáknál sok emberre volt szükség; 12.000 emberre

volt szükség, hogy Karthago előtt a két ostromtornyot a falakhoz tolják. A konzulhad-sereg a trázimói tengernél azonban csak 40.000 főből állott, később Zámánál szinten nem volt több s Hannibálnak ott alig volt többje 30.000 katonájánál; az Alpeceken keresztül csak 26.000 harcossal jött, Cannä-nál annyi gall-t sorozott be, hogy hadserege fel-szaporodott 50.000 főre. A rómaiak hadjáratuk kezdetén 70.000 embert bárom hadtestbe állítottak fel s Scipio spanyol expedícióját 30.800 emberrel végezte. Sulla a világháborút Mithridates ellen szentély számu harcossal kezdte, a pogárháborút Máriaus ellen pedig 40.000 emberrel. Máriaus és Crassus a cím-beriak és partheiak ellen 50.000 emberrel mentek, Lakullus pedig az örmény király ellen 15.000 emberrel. Itáliában Kr. e. 223 évvel 800.000 harcos volt. mégis évenként csak 30.000 embert soroztak a konzulatusi hadsereghez. Görögországban még csekélyebb volt a svrosz eredménye. Sándor 34.000 emberrel vonult Görögországba és Ázsiába, csak lassan lassan gyűjtött meg 150.000 embert a Balkán-félszigeten. Epaminondas Mant nea-nál 30.000 ember harcra volt a Diodochok idejében Ipsus-nál szintén csak 75.000 ember állt egymással szemben, mint Ázsia és Macedonia összes hadereje. Issus és Arbelánál a perza szultán fektelen hordái között 30.000 görög zsoldos alkotta a magvat. Xerxes mesés millióból Pláianál e-ak egy uegyed milliót talalunk. Ha Cäser messzeföldre indult, mindig elégsé-gesnek tartott meglepően kis számu asapatot, de Pyrrhus Róma ellen való kalandját 30.000 ujoncz-csal kezdte meg.

KÖZGAZDASÁG

Ingtatlanok fogalma.

A debreczeni kir. törvényeszek telekkönyvi osztályánál.

1. Özv. Tóth Andrasné Molnar Zsuzsánna és társai halazi kaszallóját megveszi Szakácsi András 400 frtért.
2. Nagy Károly és neje Szilágyi Ida megveszik Söth Janos és neje Kabai Zsófia Nagy-Péterfia u-csai 906 sorszamu hazukat 8500 frtért.
3. Mánassy Miklósné Dragenitz Matild 2214 sorszamu házaj godódi és ujosztasu földjeivel együtt megveszi özv. Kiss Ferenczné Nyelki Teresia 12500 frtért.
4. Nagy Janos eladja a debreczeni 1870 sz. tjkben A 11530 és 11504 hrsz. alatt foglalt ujosztasu szantóföldeknek öt illettő feleresztét B Nagy Janosnak 180 frtért.
5. Varga Daniel és neje Sütő Zsuzsánna megveszik a debrecz-n-derecske n-letai vasutársasag tulajdonat tevő 319 □ öl területű téglaskerti földjét 111 frt 65 krért.
6. Kiss Sandor eladja 3071 sorszamu házaj öt illettő 1/8 részét özv. Kiss Sándorné Kádár Jehannának 280 fatért.
7. Lindenfeld Marton megveszi Hüttei Lipót és neje Tünger Sarolta 2950 sorszamu hazukat 3000 frtért.
8. Szabó Józsefné Takacs Mária köntös-kerti szöllőjét megveszik Keeskés József és neje Balta Maria 780 frtért.
9. Weichinger Károly 2306 sorszamu házaj megveszik Schön József és neje Dianovszky Anna 5000 frtért.
10. Kiss Mihály csapókeri szöllőjének 833 □ öl területű részét eladja Balogh Imre és neje Tolpi Erzsébetnek 490 frtért.
11. Balogh Imre és neje Toldi Erzsébet csapókeri szöllőjének 416 1/2 □ öl területű részét megveszik Lőrinczi Janos és neje Fegyverneki Zsuzsánna 275 frtért.

Sertésvásár.

okt. 27.

Kőbányai sertéspiacz. Szerbiai: Nehéz páronkint 320 kilogrammon feüli sulyban 26—55 krajczárig, közép (páronkint 250—60 kilogramm sulyban) 53—54 krajczár Kőnyü (páronkint 220 kilogrammig terjedő sulyban) 52—53 kraje árig.

Sertéselészám: 1897. évi okt. 23-ik napján volt készlet 27.696 darab, 1897. okt.

hónap 24-ik felhajtatott — drb, 1897. okt. hónap 24-ik napján elszállított 221 darab 1897. okt. hó 26-ik napjára maradt készletben 27.088 darab. — A hizott sertés üzlet-rányzata lanyha.

Budapesti gabonatözsde.

okt. 27.

A készáruüzlet hivatalos árjegyzései a következők

Búza	kilós	Ar 100 kg.	kilós	Ar 100 kg.
Bánsági ó	76	—,00—,00	80	00,00—00,00
» »	77	—,00—,00	81	00,00—00,00
» »	78	—,00—,00	82	—,00—,00
Tiszavidéki ó	79	—,00—,00	—	12,90—12,90
» »	76	12,40—12,50	80	—,00—,00
» »	77	12,55—12,60	81	00,00—00,00
Pestvidéki ó	78	12,65—12,75	82	00,00—00,00
» »	79	12,30—12,90	—	12,90—13,05
» »	79	11,35—12,45	80	—,00—,00
Fehérmegyei ó	76	12,50—12,55	81	—,00—,00
» »	78	12,60—12,70	82	00,00—00,00
» »	79	12,70—12,85	—	—,00—,00
Bácskai ó	76	11,45—12,55	80	13,00—13,15
» »	77	12,60—12,65	81	00,00—,00
» »	78	12,70—12,80	82	00,00—00,00
Észak magy	79	—,00—,00	80	—,00—,00
» »	78	—,00—,00	81	—,00—,00
» »	79	—,00—,00	81	—,00—,00

	Min. hekt.-ben	Ar kilogram
Rozs elsőrendű	70—72	8,35—8,40
» másodikrendű	—	8,30—8,35
Arpa takarmánynak	60—62	6,15—6,40
» égetni való	62—64	6,60—7,30
» serföldes	64—66	8—10,00
Zab	39—41	6,30—6,50
Tengeri búza	—	4,35—5,50
» más nemű	—	4,35—5,35
Repeze búza	—	12,20—13,00

CSARNOK.

A nőkről.

Irtá: **Karr Alfonz.**

Francziából fordította: **Iffy Thót László.** 4. Midőn egy nő nem csak azért megy férjhez, hogy valahára magára öltthesse nászruháját, meglehetnek Önök, bájos hölgyolvásokim győződve, hogy ezen eszme mégis nagy szerepet játszik a házasságban. Ez vagy ama férj soha se nyerte volna el azon nő kezét csupán saját személyéért, de a fatyolt és myrtoskoszort csak esküvőkor lehet feltenni, az esküvőhöz pedig férj kell. Mindenesetre elhihetik Önök, hogy sok nő szeretne férjhez menni férj nélkül, de ez nincsen szokásban. A leány az ő boldogságát és egész életét egy csaknem ismeretlen férfira bizza, új s az eddigieknél sokkal komolyabb kötelességeket vállal magára, elhagyja a házat, melyben született, szülőit, kik felnevelték, de ime! mindez eltűnik vagy nagyon elmosódik a menyasszony komoly toltette foglalkozásai mellett. Egy rokon meghal: mély fájdalommal értesülünk a gyászestéről, de nemsokára a gyásztoiltette kérdése merül fel. Minden pillanatban ilyen kérdések merülnek fel. — Mit viselnek az idén? Minő gyásztoiltette a legdivatosabb? Ha a gyaszos nő látogatást tesz barát-nőjénél, ilyen párbeszéd fejlődik ki köztük: — Tehat csakugyan meghalt a kedves jó cousin? borzasztó eset! . . . Beh gyönyörű kalapja van önnek . . . Szegény, még nagyon fiatal volt . . . Madame X-nél vette ön e kalapot? — Igen, már három óv óta dolgoztatok vele. — Gyönyörűen áll. Mennyire részt veszek az ön fájdalmában. — Ugy szerettem őt, mintha saját testvérem lett volna. Tetszik önnek e szövet? — Véghetetlenül. Hol vette ön? — A Sarkophágnál . . . Szegénynek két kis árvája maradt hátra. És a barátné irigykedni kezd, szívesen feláldozná valamelyik

őreg rokonját, csakhogy ilyen kalapot és gyászruhát viselhesen.

Nem különben minden esemény, szövet-ség, barátság, ürügyül szolgál egy új ruhára. Egy barátné bált ad: új ruha; férjhez megy: új ruha; meghal: új ruha; új ruha, mindig új ruha.

Azonban a valódi okos nőnek nem azt kell keresnie, a mi fényesebb, haem mi teszi őt szebbé; a becsületes nőnek csak arra kell törekednie, hogy csupán azt találja széppnek, a kit szeret. Hanem meg kell vallanunk, hogy legtöbb nő nem férjéért sőt még csak nem is kedvéért diszít magát, hanem toiltette-jé oltár, melyet mint a görögök egy ismeretlen isten tisztelőtőre emelnek.

Ha a divatot a nők alkotják, miért nem alkot minden nő önmagának divatot? Azt hiszik önök, hogy azok, a kik a divatot teremtik, nem saját előnyeik feltűntetését vagy hiányaik elpalástolását tartják szem előtt? Az a ki az uszályos ruhákat kitalalta, nagy és lapos lábait akarta eltakarni, míg Önnek asszonyom, aki e divatot kedveli, talán keskeny és piczi lábai vannak.

A férfi helyzete borzasztó, minden amivel bír, inkább nem övé mint öve, mert ha egyenlően osztoznának, bizonyosan önzőnek kiáltanak ki őt és mindamellett neje ép oly kevéssé fogja őt nagylelkűnek tartani, mint a hogy mi nem tartjuk erényesnek felebarátunkat azért, mert nem lop.

IV.

(Vannak-e öreg nők? Valami a házasságról)

Gyakran lehet látni kis fiukat, vagyis gyermekeket, a kik valamikor férfiak lesznek. Ezeknek megvan saját izlésök, saját gyönyörük.

De mióta élek, csupán egy vagy két kis hju leányt látam, a kis leányok a nagyoknál kisebb nők, de mindenesetre nők. Hat éves korukban már tetszeni akarnak s mindenre készek. — Egy hat éves kis leány mar oly buskomor és ábrándos kinézéssel bír, mint egy tizenhat éves leány; ezzel nem azt akarom mondani, hogy buskomor és ábrándos, mert tizenhat éves korában se lesz az, habár úgy néz is ki; e kinézést úgy választotta, mint egy szalagot, mert hajszínéhez jól áll.

A legtöbb anya úgy bánik leányával, mint egy tökéletesített bábuval; fölezifrazza, krinolint ad rá; úgy hogy többé nem gyermekek hanem, a kik játszanak, hogy bámultassanak. Ha a színházban valaki rájuk néz, bizonyosan egy hálás oldalpillantással fog jutalmazni. Tíz éves kora óta a nő csak kiterjedésben növekedik. De ha a nők sohasem voltak gyermekek, kárpótlásul soha sem lesznek öregek.

A nők csupán külsőleg változnak, eljön az idő, midőn a nő, aki eleinte bábuval játszott, később önmagának bábjává lett, végre egy szép reggelen látja, hogy ránczos, száraz bőrbe van burkolva, de belől mindig fiatal, szive és esze nem vénült meg, el kell tehát azokat takarnia, hogy összhangzathoz legyenek külsejével.

A nő, aki külsejét átvaltozni látja, sokáig hallatlan erőmegfeszítéssel küzd e legyőzhetetlen szükség ellen. S csak miután minden eszközt kimerített, hogy belső korát külsőleg is megtartsa, csak akkor szanja el magát, hogy belsőleg is felvegye külső kora színeit, azonban az csak új hazugság a többi sok hazugság után.

Folyt. köv.

